

// <https://www.youtube.com/watch?v=YmRhD5tcsY8>.

12. Киевский международный институт социологии. Майдан-декабрь и Майдан-февраль: что изменилось? (<http://www.kiis.com.ua/?lang=rus&cat=reports&id=226&page=2>)

13. Кристева Ю. Полілог / Ю.Кристева. – К. : Юніверс, 2004. – 482 с.

14. Кристева Ю. Самі собі чужі / Ю.Кристева. – К. : Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2004. – 262 с.

15. Лещенко С. Борьба с теневой экономикой может вылиться в социальный кризис // http://institute.gorshenin.ua/news/1100_borba_s_tenevoy_ekonomikoy_mozhet.html

16. Нагорняк Т.Л. Брендинг території як державна та регіональна політика: [Монографія] / Т.Л. Нагорняк. – Донецьк : Видавництво "Нолідж", 2013. – 367 с.

17. Пискунов В.В. Концепт общественного договора: классические и современные формы. – Автореф. дис. ... к-та филос. наук. – М., 2005. – 21 с.

18. Пирс Ч.С. Логические основания теории знаков / Ч. С. Пирс; [пер. с англ. В.В. Кириченко, М.В. Колопотина]. – СПб. : Лаборатория Метафизических Исследований философского факультета СПбГУ; Алетея, 2000. – 352 с.

19. Пресс-конференция А.Борода и И.Стрелкова. Донецк. 10.07.2014. // <https://www.youtube.com/watch?v=08KdvFpz-84>

20. Соссюр Ф. Курс общей лингвистики / Ф.Соссюр. – М. : КомКнига, 2007. – 278 с.

21. Теневой сектор экономики Украины в 2013 году // <http://112.ua/ekonomika/tenevoy-sektor-ekonomiki-ukrainy-v-2013-godu-sostavil-poryadka-150-mlrd-dollarov-ekspert-20904.html>

22. Экономический раскол Украины // <http://voprosik.net/ekonomicheskij-raskol-ukrainy/>

References

1. Dahrendorf R. Elemente der Theorie des sozialen Konflikts // Dahrendorf R. Gesellschaft und Freiheit München, 1965.

2. Derrida Jacques. Echographies of Television: Filmed Interviews / J.Derrida, B.Stiegler. – Cambridge : Polity, 2002. – 174 p.

3. Failed States Index 2013. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://ffp.statesindex.org/>

4. Nations in Transit 2013 // Freedom House. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.freedomhouse.org/report/nations-transit/nations-transit-2013>

5. The 2012 legatum prosperity index. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.prosperity.com/Countries.aspx>

6. The Happy Planet Index. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://gtmarket.ru/ratings/happy-planet-index/info>

7. Basovskaja N.I. Stoletnjaja vojna: leopard protiv lilii. – М., 2002. – 349 с.

8. Burd'e P. Social'noe prostranstvo: polja i praktiki / P'er Burd'e; [per. s franc.; otv. red. perevoda, sost. i poslesl. N.A. Shmatko]. – М. : Alerteja, 2007. – 576 с. – (Serija "Gallicinium").

9. Vorozhejkina T. Mozhet li obshhestvo izmenit' gosudarstvo: novye protestnye dvizhenija i revoliucija v Ukraine. – Doklad na "Moskovskaja shkola grazhdanskogo prosveshhenija". – Golycyno, ijun' 2014 g. // https://www.youtube.com/watch?v=yvnXos_sk0E

10. Gofman I. Analiz frejmov: jesse ob organizacii social'nogo opyta / Irving Gofman; pod. red. Batygina G.S. – М. : In-t sociologii RAN, 2003. – 752 с.

11. Zubarevich N.V. "Razvitie krupnyh gorodov Rossii. S kreativnogo neba na zemlju" Lekcija v ramkah proekta "Gorodskie sredi" 31 marta 2014 goda v NNGU im. N.I. Lobachevskogo // <https://www.youtube.com/watch?v=YmRhD5tcsY8>.

12. Kievskij mezhdunarodnyj institut sociologii. Majdan-dekabr' i Majdan-fevral': chto izmenilos'? (<http://www.kiis.com.ua/?lang=rus&cat=reports&id=226&page=2>)

13. Kristeva Ju. Polilog / Ju.Kristeva. – К. : Junivers, 2004. – 482 с.

14. Kristeva Ju. Sami sobi chuzhi / Ju.Kristeva. – К. : Vyd-vo Solomii Pavlychko "Osnovy", 2004. – 262 с.

15. Leshchenko S. Bor'ba s tenevoj jekonomikoy mozhet vylyt'sja v social'nyj krizis // http://institute.gorshenin.ua/news/1100_borba_s_tenevoy_ekonomikoy_mozhet.html

16. Nagornjak T.L. Brendyng terytorij jak derzhavna ta regional'na polityka: [Monografija] / T.L. Nagornjak. – Donec'k : Vydavnytvo "Noulidzh", 2013. – 367 с.

17. Piskunov V.V. Koncept obshhestvennogo dogovora: klassicheskie i sovremennye formy. – Avtoref. dis. ... k-ta fil. nauk. – М., 2005. – 21 с.

18. Pirs Ch.S. Logicheskie osnovanija teorii znakov / Ch.S. Pirs; [per. s angl. V.V. Kirjushhenko, M.V. Kolopotina]. – SPb. : Laboratorija Metafizicheskikh Issledovanij filosofskogo fakul'teta SPbGU; Alerteja, 2000. – 352 s.

19. Press-konferencija A.Borodaja i I.Strelkova. Doneck. 10.07.2014. // <https://www.youtube.com/watch?v=08KdvFpz-84>

20. Sossjur F. Kurs obshhej lingvistiki / F.Sossjur. – М. : KomKnina, 2007. – 278 s.

21. Tenevoj sektor jekonomiki Ukrainy v 2013 godu // <http://112.ua/ekonomika/tenevoy-sektor-ekonomiki-ukrainy-v-2013-godu-sostavil-poryadka-150-mlrd-dollarov-ekspert-20904.html>

22. Jekonomicheskij raskol Ukrainy // <http://voprosik.net/ekonomicheskij-raskol-ukrainy/>

Nagornjak T. L., Doctor of Political Sciences, Associate Professor, Department of Political Science, National University of Donetsk (Ukraine, Donetsk), nagornyak@yandex.ru

The conflict between State and Society in Ukraine

The statehood's maturity always correlates with the strength of the nation's identity. The quality of such correlation becomes crucial and often being improved during the tests. Events late 2013 – early 2014 in Ukraine exposed the conflict between state and society, which resulted in the destruction of the country's integrity, the war in Donbass, identity's trauma of border territories and challenges for local communities.

Keywords: "Maidan", "State and Society", "Ukraine – 2014", "the War in Donbass".

Нагорняк Т. Л., доктор политических наук, доцент, профессор кафедры политологии, Донецкий национальный университет (Украина, Донецк), nagornyak@yandex.ru

Конфликт Государства и Общества в Украине

Зрелость государственности всегда коррелирует с целостностью самоидентификации нации. Качество такой корреляции становится определяющей и часто совершенствуется во время испытаний. События конца 2013 – первой половины 2014 в Украине вскрыли конфликт между Государством и Обществом, который имел последствиями разрушение целостности страны, войну в Донбассе, травму идентичности пограничных территорий и вызов для территориальных общин.

Ключевые слова: "Майдан", "Государство и общество", "Украина – 2014", "война в Донбассе".

* * *

УДК 323.21

Денисюк С. Г.

доктор політичних наук, професор,
Вінницький національний технічний університет
(Україна, Вінниця), sg_denisyyk@mail.ru

РЕПУТАЦІЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ: ПОЛІТИКО-СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Досліджено конструктивні параметри і чинники формування репутації правоохоронних органів на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Проаналізовано результати соціологічних досліджень громадської думки щодо діяльності цих структур та рівня довіри до них. Акцентовано увагу на важливості формування медіа-репутації, яка сприятиме відновленню діалогу між громадянами та правоохоронними органами, і розвитку системи громадського контролю над їх діяльністю.

Ключові слова: репутація, імідж, авторитет, правоохоронні органи, довіра, корупція, медіа-репутація правоохоронних органів, засоби масової комунікації, громадський контроль.

Правоохоронні органи є частиною владної системи, тому ставлення громадян до них є важливим компонентом оцінки суспільством ситуації в державі в цілому та функціонування системи влади зокрема. Сприйняття населенням діяльності правоохоронних органів є неоднозначним, визначається багатьма чинниками і здійснюється, як правило, через імідж та репутацію цих структур. Репутація є індикатором міри відповідності/невідповідності правоохоронних органів своєму призначенню та показником ефективності/неефективності виконання ними суспільних функцій

(адже ці органи покликані забезпечувати права і свободи людини та громадянина) і є однією з складових іміджу держави.

Нині у сучасному українському суспільстві утвердилась негативна репутація правоохоронної системи як корумпованої й такої, що виконує каральні функції, а не надає соціальні послуги. До організації цієї системи, її чисельності, якісного складу, фахового рівня її працівників, специфіки стосунків між правоохоронцями і громадянами у населення виникає чимало зауважень і відвертого обурення. Прояви корупції у правоохоронних органах стають резонансними та приводом для політичних спекуляцій. Все перераховане актуалізує вивчення конструктивних параметрів репутації правоохоронних органів, чинників її формування та особливостей прояву в контексті ставлення громадян до держави загалом.

Слід зазначити, що загальні проблеми становлення, розвитку та функціонування правоохоронних органів України досліджували такі вітчизняні науковці, як І. Арістова, О. Бандурка, І. Бородин, І. Голосніченко, В. Грохольський, С. Гусаров, В. Гуславський, В. Журавський, Р. Калюжний, В. Коваленко, В. Ковальська, Т. Коломоєць, В. Конопльов, О. Копиленко, О. Кузьменко, Н. Матюхіна, М. Мельник, О. Негодченко, Н. Оніщенко, Т. Проценко, С. Стеценко, В. Шкарупа, Х. Ярмакі та ін. Однак, незважаючи на інтенсивність досліджень, присвячених різним аспектам зазначеної проблематики, потребують аналізу особливості репутації правоохоронних органів, шляхи покращення та вплив її на сприйняття громадянами держави загалом, що й обумовлює актуальність обраної теми.

Виходячи з вищезазначеного, метою статті є аналіз рівня та складових репутації правоохоронних органів України як чинника ставлення громадян до влади і держави, безпеки держави загалом тощо.

Почнемо з того, що під правоохоронним органом розуміють державну установу (або державну юридичну особу), яка діє в системі органів влади й виконує на основі закону державні функції (владні, організаційно-розпорядчі, контрольно-перевірочні тощо) в різних сферах внутрішньої та зовнішньої діяльності Української держави. Законодавство України не містить чіткого переліку державних органів, які є правоохоронними. Закон України “Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів” дає неповний перелік органів, які для цілей цього Закону вважаються правоохоронними [1]. В наявному дослідженні аналізуватимуться, в першу чергу, діяльність та репутація органів прокуратури, внутрішніх справ та Служби безпеки України.

Вживаючи поняття “репутація”, варто зауважити, що є різні підходи і точки зору щодо його наповнення. Зокрема, це пояснюється існуванням певних видів репутації, виходячи із наявного суб’єкта (особистості, групи, організації, держави), що визначає її особливості та конструктивні параметри. Спрощено репутацію можна представити як сталу думку про людину, групу людей тощо. Якщо мова йде про організацію, то її репутація є розгорнутим комплексом оціночних уявлень цільової аудиторії про організацію, сформований на

основі її об’єктивних параметрів, які мають значення для певної аудиторії [2].

Стосовно репутації правоохоронних органів, то її необхідно аналізувати на основі об’єктивних показників роботи та суб’єктивного оцінювання громадянами діяльності цих структур, тобто важливим є аналіз системи взаємовідносин цих органів із населенням. Відповідно, потребують дослідження такі параметри репутації правоохоронних органів, як ціннісний, когнітивний, ірраціональний та раціональний, діяльнісний та особливості репрезентації або позиціонування.

Звичайно, поряд з поняттям “репутація” в наукових дослідженнях використовуються терміни “авторитет” та “імідж” правоохоронних органів. Зазначені категорії відображають оцінювання громадськістю діяльності носія репутації, фіксацію суспільної думки на його певних рисах, перевагах/недоліках. Тобто авторитет, імідж та репутація є атрибутивними ознаками статусу правоохоронних органів, але авторитет є формою суспільних відносин, які ґрунтуються на загальноприйнятій значимості та впливовості суб’єкта.

Імідж правоохоронних органів є їх комплексним образом, що складається із зовнішніх та внутрішніх елементів сприйняття, на яких у суспільній свідомості акцентується увага з метою формування позитивної оцінки тих чи інших характеристик діяльності або носія іміджу в цілому.

Репутація ж актуалізується досвідом інтеракцій з її носієм; це означає, що кожна наступна інтеракція базується на досвіді попередньої, й з кожним наступним разом генералізація позитивного/негативного сприйняття носія репутації має властивість зміцнюватись [3].

Враховуючи складність феномену репутації правоохоронних органів, її можна аналізувати в межах таких основних шкіл та підходів: правової, “школи відносин” (соціологічна, управлінська, політологічна та комунікативна традиції), “школи враження” (психологічна традиція), “школи доданої цінності” (економічна, бухгалтерська, стратегічна традиції) тощо. В наявному дослідженні доцільним є використання політологічного, соціологічного і комунікативного підходів для аналізу репутації правоохоронних органів, оскільки вони дають змогу визначити чинники її формування, сучасний стан і вплив на розвиток суспільства загалом.

Почнемо аналіз репутації правоохоронних органів України з вивчення результатів вивчення громадської думки щодо їх діяльності. За даними дослідження, проведеного соціологічною службою Центру Разумкова у березні 2013 р., можна побачити, що діяльність Служби безпеки України повністю підтримують лише 18% громадян, підтримують окремі заходи – 31,7%, не підтримують – 35,1%, важко відповісти – 15,1%. Аналізуючи дані опитувань за 2005–2013 рр., найвищий показник підтримки діяльності цієї Служби спостерігався у лютому 2005 р. – 24,3%, найменший – в грудні 2008 р. – 7,4%; найвищий показник тих, хто не підтримує, за 2005–2013 рр. зафіксований у 2008 р. – 47,5%, найменший – в лютому 2005 р. – 18,3% [4]. Отримані дані за 2005–2013 рр. свідчать, що в середньому підтримка громадян діяльності Служби безпеки знаходиться на рівні 13% і є вкрай низькою.

Стосовно поширення корупції у 2009 р.: 20,1% вважає, що все нею охоплено в Службі безпеки

України, 27,2% – вона досить поширена, 19,5% – трапляються окремі випадки. Все охоплено корупцією в органах прокуратури – 33,1%, відповідно в правоохоронних органах – 36,8%, досить поширена в органах прокуратури – 36,5% і 42,1% – в правоохоронних органах. Ці дані свідчать про сприйняття суспільством правоохоронної системи як високо корумпованої [5].

На питання: “Чи підтримуєте ви діяльність органів внутрішніх справ, міліції? (динаміка, 2005–2013)” отримано такі дані: у 2013 р. повністю підтримувало 9,2% громадян, не підтримує 53,9%. Найвищий показник підтримки зафіксований у 2005 р. – 19,1%, найвища не підтримка спостерігалась у 2011 р. – 57% [6].

Для порівняння, за результатами європейського соціального дослідження (2010–2011 рр.) у багатьох країнах, включаючи Україну, рівень довіри до міліції в нашій країні істотно поступається рівню довіри до поліції у країнах Європейського Союзу. Так, відповідаючи на питання: “Якою мірою Ви довіряєте міліції (поліції)?”, де відповіді подавалися за 11-бальною шкалою – від “0” (“зовсім не довіряю”) до “10” (“повністю довіряю”), громадяни України оцінювали свій рівень довіри до правоохоронців у середньому 2,5 бала. До прикладу, жителі Великобританії – 6,2 бала, Бельгії – 6,0 бала, Франції – 5,6 бала, Польщі – 5,4 бала [7].

За даними соціологічного опитування, що проводилося Фондом “Демократичні ініціативи” імені Ілька Кучеріва та соціологічною службою Центру Разумкова у березні–квітні 2012 р., позитивно оцінювали діяльність міліції лише 25,9%, тоді як негативно – 63,9%, прокуратури – відповідно 22,6% і 63,1%, судів – відповідно 19,6% і 68,8%. Меншою мірою негативізм був виражений в оцінках діяльності Служби безпеки України – 34,8% і 43,9%, хоча й тут негативна оцінка переважала [4].

У кінці 2013 – на початку 2014 рр. ставлення до правоохоронних органів змінилось на гірше. Суттєву негативну роль зіграли сутички працівників міліції, Служби безпеки із активістами Євромайдану, позиція прокуратури щодо приховування злочинів своїх працівників і не розслідування більше 350 фактів заподіяння громадянам тілесних ушкоджень в ході протистоянь в центрі столиці у лютому 2014 р. [8], досить часті випадки скоєння злочинів правоохоронцями (Врадівська справа: згвалтування жінки правоохоронцями, пограбування ювелірної крамниці під виглядом обшуку [9] тощо), відсутність процесів самоочищення і люстрації в правоохоронних органах й нині.

Отже, правоохоронні органи України перебувають у критичному стані: не відповідають своєму призначенню та неналежно виконують свої функції, про що свідчить загальна тенденція погіршення ставлення населення до міліції та прокуратури протягом останніх десяти років, сприйняття міліції як фактора небезпеки майже третиною громадян України, зневіри населення у можливості відновити законність і віднайти справедливість в українських судах, реальна відсутність презумпції невинуватості, низький рівень

компетентності працівників правоохоронних органів тощо.

Перераховані об’єктивні і суб’єктивні чинники сформували основу репутації сучасних правоохоронних органів в Україні, що впливає на сприйняття громадянами держави і влади як каральної системи, яка принижує і використовує населення у своїх цілях. Наслідком такого ставлення є стимулювання виїзду за кордон громадян мислячих, аналітичних і соціально активних, які від держави і правоохоронної системи очікують захист прав і свобод, а не гноблення і зловживання своїм службовим становищем.

Найяскравішим і незаперечним доказом невідповідності української системи правоохоронних органів стандартам ЄС є досить широка підтримка самосуду як способу покарання злочинців. Виправдання звернень до самосуду свідчить про крайню міру незадоволеності населення виконанням правоохоронною системою покладених на неї функцій [10]. Якщо репутація правоохоронних органів не наповниться якісним змістом і не відбудуться суттєві зміни, це загрожуватиме національній безпеці України, особливо з огляду на зменшення ваги такої цінності, як законслухняність (лише 0,7% українців вважають, що в країні всі рівні перед законом) [11].

Як справедливо зауважував “батько” поліцейської реформи у Грузії Вано Мерабішвілі, що змінити ставлення до правоохоронних органів просто: потрібно змінити їх ставлення до громадян.

Отже, серед чинників, що визначають репутацію правоохоронних органів, можна виокремити:

- високий рівень корумпованості органів внутрішніх справ, перевищення окремими співробітниками своїх службових повноважень, тортури у міліції, суїцидальна поведінка співробітників міліції, що формує негативні оціночні судження пересічних громадян;

- діяльність міліції орієнтована переважно на захист вищих прошарків суспільства та власних інтересів, що не відповідає суспільному запиту;

- низький рівень матеріально-технічного та фінансового забезпечення правоохоронних органів (щорічний обсяг фінансування правоохоронних органів з Держбюджету України покриває лише 40% необхідних витрат). Це призводить до практики фінансування за рахунок “благодійних внесків”, які часто є непрямыми хабарами;

- в Україні, як й в інших пострадянських державах, набув розповсюдження феномен корупційного “силового підприємництва” – використання службового становища з метою втілення власних бізнес проєктів. Поступова комерціалізація відносин між правоохоронними органами та суспільством створює ситуацію, коли громадяни змушені “купувати право” на права. Таким чином, суспільство і держава в особі силового апарату фактично окреслюють певні сфери припустимого беззаконня, у межах яких діють корупційні практики як компенсаторні механізми;

- пріоритет формальних показників у роботі правоохоронних органів (кількість зареєстрованих злочинів, відсоток розкритих, бажана нульова кількість виправдальних вироків та ін.), що шкодить якості соціальних послуг, які вони мають надавати громадянам;

– низька поінформованість населення щодо функцій правоохоронних органів;

– працівники правоохоронних органів мають переважно неякісну фахову підготовку;

– у масовій свідомості закріплений існуючий з часів тоталітарної держави стереотип сприйняття правоохоронних органів як воєнізованого карального органу (приклади порушення кримінальних справ та засудження мільйонерів за статтею 127 Кримінального Кодексу України, що передбачає покарання за катування, поодинокі та недостатньо висвітлюються в ЗМІ);

– керівниками правоохоронних органів недооцінюється важливість систематичного інформування населення про свою повсякденну діяльність [12].

Таке інформування громадян здійснюється через засоби масової комунікації (ЗМК), які повинні не лише сприяти діалогу між громадянами і правоохоронними органами, висвітлювати їх діяльність, але й усувати дистанцію між владними інститутами та громадянами, при цьому зменшуючи сакральність самого інституту влади. Так, “формується політична медійна субкультура, в якій людина може критикувати дії влади і навіть поводити себе зухвало щодо персон, об’єктів влади, оскільки вони не можуть перервати “діалог”, перебуваючи по іншу сторону екрану” [13, с. 38]. З іншого боку, будь-які порушення закону, конфлікт інтересів, переступання моральних чи етичних норм правоохоронцями стають відомими завдяки ЗМК, активно обговорюються й відтак позначаються на їхній репутації.

Тут доцільно ввести термін “медіа-репутація правоохоронних органів”, під яким розуміють колективну оцінку правоохоронних органів, а також їхніх окремих представників, представлену в ЗМК за допомогою потоку мас-медійних повідомлень і є “соціальним процесом, в який залучені суб’єкт репутації та стейкхолдери, а також споживачі мас-медійних повідомлень” [14, с. 1097–1098].

Медіа-репутація правоохоронних органів виконує такі основні функції: соціальної оцінки, за допомогою якої суб’єкта репутації оцінюють в категоріях “позитивно”–“негативно”; встановлення відносин, на основі яких можна судити про взаємини між суб’єктом репутації і громадянами; функція комунікації, яка допомагає здійснювати процес взаємодії між суб’єктом репутації і громадянами; прогнозування, за допомогою якої можна передбачити поведінку суб’єкта репутації у тих чи інших ситуаціях.

Медіа-репутація значною мірою формується під впливом стереотипного, селективного сприйняття, тобто людина прагне створити несуперечливе уявлення про світ, що в реальності є неминучим джерелом спотворення у сприйнятті дійсності [15, с. 93]. Іншими словами, повідомлення про діяльність правоохоронних органів повинні бути систематичними, відкритими і максимально продуманими з огляду на особливості аудиторії. Відповідно, контроль над правоохоронними органами повинні здійснювати громадські організації, активісти, які створюватиме відповідні рамки для їх діяльності.

Зокрема, 29 травня 2014 р. в Києві була створена нова неурядова організація правозахисного спрямування – Центр досліджень правоохоронної діяльності. Її засновниками стали експерти таких відомих в Україні громадських організацій, як Центр Громадянських Свобод, Харківській інститут соціальних досліджень, Асоціація українських моніторів дотримання прав людини та Громадянська мережа ОПОРА. Події Революції гідності та перші спроби залучення громадських активістів до реформування вітчизняних правоохоронних структур ще раз підтвердили значущість ролі незалежного правозахисного експертного середовища у подібних процесах. Правозахисники зробили висновок про необхідність створення такого Центру під час реалізації багатьох суспільно важливих проектів, зокрема, надання правової допомоги в громадській ініціативі “Євромайдан SOS”, проведенні моніторингу мирних зібрань та судових процесів “ОЗОН” (ЦГС), організації моніторингових кампаній “Міліція під контролем” (Асоціація УМДПЛ) та здійсненні фахових досліджень проблем діяльності МВС (ХІСД). Центр досліджень правоохоронної діяльності буде своєрідним “клубом експертів”, здатних компетентно й об’єктивно аналізувати весь спектр проблем у сфері правоохоронної діяльності, та, водночас, стане спеціалізованою платформою для представлення ідей та інтересів громадськості [16].

Отже, шляхами покращення репутації правоохоронних органів в Україні є:

- боротьба з корупцією всередині органів;
- наближення правоохоронної діяльності до потреб громадян, підвищення підзвітності громадянам;
- підвищення рівня довіри громадян до правоохоронних органів;
- усунення негативних наслідків правоохоронної діяльності: незаконного насильства, фабрикації справ, здириництва;
- максимальне усунення правоохоронних органів від бізнесу;
- підвищення ефективності роботи з охорони громадського порядку і боротьби із злочинністю;
- законність методів ведення оперативної роботи і слідства повинна забезпечуватися взаємним контролем правоохоронних органів один за одним;
- за співробітниками правоохоронних органів визнається право добросовісної помилки. Стимули до приховування таких фактів повинні бути усунені. Кількість припинених кримінальних справ у ході слідства з ініціативи слідчого чи прокурора та виправдувальний вирок у суді не повинні сприйматися керівництвом як негативні показники для правоохоронних органів;
- створення незалежних джерел відомостей про рівень злочинності та активності правоохоронних органів. Негативним показником роботи правоохоронних органів повинна бути кількість обгрунтованих скарг громадян на протиправні дії органів тощо.

Однак, покращуючи репутацію правоохоронних органів, важливо пам’ятати, що неможливо провести реформу цих органів, не зачепивши прокуратуру чи

СБУ. Паралельно повинні початися реформи судів, державної служби та фіскальних органів [17].

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що репутація сучасних правоохоронних органів України є переважно негативно забарвленою, що підтверджується об'єктивними показниками і результатами їх діяльності та суб'єктивними оцінками громадян. До елементів репутації правоохоронних органів можна віднести результати діяльності, медіа-репутацію, ціннісний, когнітивний, ірраціональний та раціональний компоненти сприйняття органів, ступінь довіри до органів тощо. Контроль над виконанням своїх обов'язків та ефективністю діяльності покладається, в першу чергу, на громадські організації та активістів, які сприятимуть демократизації відносин у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів // Верховна Рада України; Закон від 23.12.1993 № 3781–XII.
2. Репутація // Вікіпедія. – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Репутация>. – Назва з екрана.
3. Федорів Т.В. Теоретичні та методологічні засади управління репутацією органів державної влади: монографія / Т.В. Федорів. – К.: Альтер-прес, 2013. – 476 с.
4. Соціологічне опитування // Центр Разумкова. – Режим доступу: http://razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=171. – Назва з екрана.
5. Якою мірою в кожній з наведених сфер поширена корупція? // Центр Разумкова. – Режим доступу: http://razumkov.org.ua/ukr/socpolls.php?cat_id=155. – Назва з екрана.
6. Чи підтримуєте ви діяльність органів внутрішніх справ, міліції? (динаміка, 2005–2013) // Центр Разумкова. – Режим доступу: http://razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=172. – Назва з екрана.
7. Data Archive and distributor of ESS data. ESS Round 5: European Social Survey Round 5 Data (2010). Dataile edition 2.0. Norwegian Social Science Data Services, Norway. – Режим доступу: <http://ess.nsd.uib.no/ess/round5/> – Назва з екрана.
8. Прокуратура только сейчас начала расследовать преступления против активистов Майдана // Независимое бюро новостей. – 12.05.2014. – Режим доступу: <http://nbnews.com.ua/ua/news/120978>. – Назва з екрана.
9. Прокурор і слідчий пограбували ювелірну крамницю в Києві на 2 мільйони доларів // Вікна. – Режим доступу: <http://vikna.if.ua/news/category/ua/2014/08/28/21401/view>. – Назва з екрана.
10. Мельник М. Ставлення населення до правоохоронних органів і судів в Україні / М.Мельник, М.Міщенко. – К.: Демократичні ініціативи, 2012. – 11 с.
11. Українців більше хвилює економіка ніж демократія // Народна правда. – 4.08.2012. – Режим доступу: <http://narodna.prawda>. – Назва з екрана.
12. Громадська думка як чинник ефективності діяльності правоохоронних органів в Україні // Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/468/> – Назва з екрана.
13. Трубецкой А.Ю. Психология репутации / А.Ю. Трубецкой. – М.: Наука, 2005. – 291 с.
14. Deephouse D.I. Media Reputation as a Strategic Resource: An Integration of Mass Communication and Resource-Based Theories / D.I. Deephouse // Journal of Management. – 2000. – Vol. 26, № 6. – P. 1091–1112.
15. Липпман У. Общественное мнение / У. Липпман / пер. с англ. Т.В. Барчуновой; ред. перевода К.А. Левинсон, К.В. Петренко. – М.: Институт Фонда “Общественное мнение”, 2004. – 384 с.
16. Створена нова правозахисна ГО // Центр досліджень правоохоронної діяльності. – Режим доступу: <http://ccl.org.ua/news/ctvorena-nova-pravozahisna-go-tsentr-doslidzhen-pravoooronnnoi-diialnosti>. – Назва з екрана.
17. Каневський Г. Як реформувати міліцію / Г.Каневський // Економічна правда. – 2014. – Режим доступу: http://www.epravda.com.ua/publications/2014/03/5/421628/view_print.

– Назва з екрана.

References

1. Pro derzhavnyj zaxyst pracivnykiv sudu i pravoooronnnyh organiv // Verxovna Rada Ukrainy; Zakon vid 23.12.1993 № 3781–XII.
2. Reputaciya // Vikipediya. – Rezhym dostupu: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Reputaciya>. – Nazva z ekrana.
3. Fedoriv T.V. Teoretychni ta metodologichni zasady upravlinnya reputacijeyu organiv derzhavnoyi vlady: monografiya / T.V. Fedoriv. – K.: Alter–pres, 2013. – 476 s.
4. Sociologichne opytuvannya // Centr Razumkova. – Rezhym dostupu: http://razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=171. – Nazva z ekrana.
5. Yakoyu miroyu v kozhnij z navedenyh sfer poshyrena korupciya? // Centr Razumkova. – Rezhym dostupu: http://razumkov.org.ua/ukr/socpolls.php?cat_id=155. – Nazva z ekrana.
6. Chy pidtrymuyete vy diyalnist organiv vnutrishnih sprav miliciyi? (dynamika, 2005–2013) // Centr Razumkova. – Rezhym dostupu: http://razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=172. – Nazva z ekrana.
7. Data Archive and distributor of ESS data. ESS Round 5: European Social Survey Round 5 Data (2010). Dataile edition 2.0. Norwegian Social Science Data Services, Norway. – Rezhym dostupu: <http://ess.nsd.uib.no/ess/round5/> – Nazva z ekrana.
8. Prokuratura tolko seychas nachala rassledovat prestupleniya protyv aktyvystov Majdana // Nezavysymoe byuro novostej. – 12.05.2014. – Rezhym dostupu: <http://nbnews.com.ua/ua/news/120978>. – Nazva z ekrana.
9. Prokuror i slidchij pograbyvaly yuvelirnu kramnycyu v Kyievi na 2 miliony dolariv // Vikna. – Rezhym dostupu: <http://vikna.if.ua/news/category/ua/2014/08/28/21401/view>. – Nazva z ekrana.
10. Melnyk M. Stavlennya naselennya do pravoooronnnyh organiv i sudiv v Ukraini / M.Melnyk, M.Mishhenko. – K.: Demokratychni initsiatyvy, 2012. – 11 s.
11. Ukrainciv bilshe hvylyue ekonomika nizh demokratiya // Narodna pravda. – 4.08.2012. – Rezhym dostupu: <http://narodna.prawda>. – Nazva z ekrana.
12. Gromadska dumka yak chynnyk efektyvnosti diyalnosti pravoooronnnyh organiv v Ukraini // Nacionalnyj instytut strategichnyh doslidzhen pry Prezydentovi Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://www.niss.gov.ua/articles/468/> – Nazva z ekrana.
13. Trubeczkoj A.Yu. Psichologyya reputacy / A.Yu. Trubeczkoj. – M.: Nauka, 2005. – 291 s.
14. Deephouse D.I. Media Reputation as a Strategic Resource: An Integration of Mass Communication and Resource-Based Theories / D.I. Deephouse // Journal of Management. – 2000. – Vol. 26, № 6. – P. 1091–1112.
15. Lyppman U. Obshhestvennoe mnenye / U.Lyppman / Per. s angl. T.V. Barchunovoj; red. perevoda K.A. Levynson, K.V. Petrenko. – M.: Ynstytut Fonda “Obshhestvennoe mnenye”, 2004. – 384 s.
16. Ctvorena nova pravozahysna GO // Centr doslidzhen pravoooronnnoyi diyalnosti. – Rezhym dostupu: <http://ccl.org.ua/news/ctvorena-nova-pravozahisna-go-tsentr-doslidzhen-pravoooronnnoyi-diialnosti>. – Nazva z ekrana.
17. Kanyevskij G. Yak reformuvaty miliciyu / G.Kanyevskij // Ekonomichna pravda. – 2014. – Rezhym dostupu: http://www.epravda.com.ua/publications/2014/03/5/421628/view_print. – Nazva z ekrana.

Denysiuk S. G., Doctor of Political Sciences, Professor, Vinnytsia national technical university (Ukraine, Vinnytsia), sg_denisiyk@mail.ru

Ukrainian law–enforcement agencies: political–sociological analysis

The author investigates parameters and factors of building reputation by law enforcement agencies at the present stage of Ukrainian society development. The article analyzes results of sociological surveys of public opinion about the activities of the agencies and the level of confidence of in them. The attention is focused on the importance of building media reputation, which will facilitate the resumption of the dialogue between citizens and law enforcement agencies and the development of public control over their activities.

Keywords: reputation, image, authority, law enforcement agencies, confidence, corruption, media reputation of law enforcement agencies, mass media, public control.

Денисюк С. Г., доктор политических наук, профессор, Винницкий национальный технический университет (Украина, Винница), sg_denisyyk@mail.ru

Репутация правоохранительных органов Украины: политико-социологический анализ

Исследованы конструктивные параметры и факторы формирования репутации правоохранительных органов на современном этапе развития украинского общества. Проанализированы результаты социологических исследований общественного мнения о деятельности этих структур и уровня доверия к ним. Акцентировано внимание на важности формирования медиа-репутации, которая будет способствовать возобновлению диалога между гражданами и правоохранительными органами и развития системы общественного контроля над их деятельностью.

Ключевые слова: репутация, имидж, авторитет, правоохранительные органы, доверие, коррупция, медиа-репутация правоохранительных органов, средства массовой коммуникации, общественный контроль.

* * *

УДК 321:323.17(477)

Колесницька Н. М.

аспірантка кафедри міжнародної інформації,
Національний університет "Львівська політехніка"
(Україна, Львів), kolesnyska@i.ua

ТЕОРЕТИКО–МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПОЛІТИКО–КУЛЬТУРНОГО АНАЛІЗУ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор ставить за мету спробу теоретико–методологічного аналізу засад політико–культурного аналізу самоідентифікації населення Львівської області. Підкреслено, що термін "ідентифікація" надзвичайно різноманітно висвітлений у працях іноземних та вітчизняних науковців. Зазначено про проблему єдиноприйнятного векторного розвитку країни. Розглянуто терміни "політична культура", "політична свідомість", "самоідентифікація". Представлено різноманітні аспекти ідентичності. Вказано основні тенденції характеристики ідентифікації населення Львівської області. Під час написання статті автор використовував контент–аналіз та аналіз даних соціологічних опитувань, було також використано методи емпіричних досліджень, зокрема, аналіз документів та матеріалів. Визначено, що регіональна ідентифікація жителів Львівської області досить чітко прослідковується протягом усієї історії України. Наголошено на внутрішніх етнорегіональних відмінностях в межах нашої країни, які мають переважно закономірний характер.

Ключові слова: ідентифікація, ідентичність, Львівська область, територіальність.

Людина ідентифікує себе із родом, статтю, професією, соціальним станом, своїми захопленнями, релігійною та територіальною громадами, нацією, культурою, людством взагалі. У зв'язку з бурхливим розвитком інформаційного суспільства, масштабністю телекомунікаційних мереж, розвитком і поширенням сучасних технологій змінюється природа людини. На загальному фоні глобалізаційних змін у житті людства посилюється розуміння значимості групової ідентичності в соціальному житті.

Актуальність теми обумовлена тим, що необхідність вибору нового цивілізаційного вектору поставила перед українцями проблему невідкладного вибору своєї ідентичності, яка тісно пов'язана з цивілізаційним виміром та національною безпекою. Проблема цивілізаційного вибору є складною, тому що в суспільстві немає консенсусу відносно базових цивілізаційних орієнтирів. Конструювання цивілізаційної ідентичності у сучасних українських реаліях виступає у якості індикатора, який дозволяє судити про характер та напрямки процесів інтеграції суб'єктів геополітики в політичну структуру суспільства та про вектори розвитку геополітичного процесу. Сучасна криза національних держав як фрагмент світ–системної кризи приводить до

наростаючої політичної, економічної і культурної ролі регіонів.

Проблеми політичної культури, зокрема як чинник демократизації українського суспільства, як чинник формування громадянського суспільства у своїх роботах розглядають М. Конончук [13], С. Корж [14], В. Мельник [21], М. Остапенко [26], О. Рудакевич [30] та І. Штука [36]. Політична культура – сукупність цінностей, знань, ставлень, орієнтації того чи іншого соціального суб'єкту, що фіксує рівень розвитку їх політичної свідомості, політичної діяльності і поведінки. Серед багатьох визначень поняття "політична культура" можна знайти спільний знаменник, яким є знання, оцінки та поведінка більшості громадян стосовно таких політичних об'єктів, як нація, держава, її політичні інститути. Регіональна політична культура є тією частиною загальної політичної культури, яка відображає політичні, економічні та соціокультурні особливості життєдіяльності громадян конкретного регіону, забезпечує реалізацію їх конкретних прагнень та інтересів на державному рівні.

Проблема політичної свідомості широко висвітлюється в працях таких вітчизняних науковців як В. Дем'яненко [5] та Ю. Руденко [31]. Свідомість – це складна сукупність відчуттів, уявлень, думок, ідей і почуттів. У структурі виділяють різні рівні і форми. Політична свідомість – це усвідомлення суб'єктом своїх політичних інтересів, прагнень та несвідомих потягів. Особливістю політичної свідомості є її внесення у свідомість великих і малих суспільних груп. Політична свідомість поєднує в собі політичну психологію і політичну ідеологію. Політична ідеологія становить послідовно пов'язану систему політичних ідей і цінностей, яких дотримуються її носії, спонукаючи їх до політичних дій.

Впродовж XX ст. виникає багато теорій, присвячених соціальним процесам, які впливають на формування ідентичності. Зокрема в працях М. Гібернау [3], С. Гартнера [37], Дж. Довідіо [37], Г. Таджфела [39] розглядаються загальні проблеми пов'язані з формуванням ідентичності. Ідентичності як складової частини самовизначення присвячені індивідуальні та колективні розвідки і вітчизняних науковців.

У цих працях ідентичність представлена як динамічне формування, яке розвивається на протязі усього життя людини та має складну структуру. Ідентичність представлена двома аспектами – особиста та соціальна, також виділяють різні типи та види ідентичностей [2, с. 152].

Концепція територіальності, автором якої є американський географ Р. Сакк, а також пов'язані з нею теорії національної та політичної ідентичності наголошують на особливій ролі простору в самоідентифікації людини. Рисом кожної людини і кожної соціальної групи є територіальність. Територіальність – це спроба індивіда або соціальної групи, контролювати або впливати на людей, явища і взаємозв'язки шляхом делімітації і контролю над географічним ареалом [4].

Регіоналістика як окрема галузь суспільствознавства покликана осмислити передумови й процеси